

UNITÁRIUS ÉLET

XXXIII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

1979. JANUÁR—FEBRUÁR

Dávid Ferenc emlékestendő

Nagy és neves esztendő köszöntött reánk, magyar unitáriusokra. Az idén emlékezünk mártírhálált halt egyházalapító püspökünk, Dávid Ferenc elpihenése négyszáz éves fordulójáról. Földi nyughelyét, mint ama názáretiét, nem jelzi kereszt vagy emlékoszlop. A dévai vár romjai közt van egy cella, ott márványba vésett betűk jelzik életének utolsó földi állomáshelyét. Az újszövetségben, melyet mindig magasra értékelt, sok olyan igé van, mely vele lehetett élete végső perceiben. Szent bizonyágtevésként nem egyszer elszuttogta, hogy „tudom, kinek hittem”. Pál apostol jegyezte fel ezeket az ígéket Timotheushoz, kedvenc tanítványához írt második levele első részének 12. versében.

Dávid Ferenc munkái egy részét latin, más részét magyar nyelven írta. Prédikációiból, melyeket magyar nyelven mondott, egy kötetnyi nyomtatásban is fennmaradt. Az 1569-ben kiadott mű egy-

László Gyula professzor rajza

házunk könyvtárának, de a magyar tudományosságnak is egyik drága értéke. Innen idézem a következőket: „Miképpen eleitől fogva az igazságnak szeretője voltam, azonképpen ennek utánna is akarok lennem és tehetségem szerint az Istennek tiszta igéjét követnem. Ha pedig valamiben megcsalátkoztam volna, akik Istennek igéjéből igazabbat mutatnak, megköszönöm s követni nem szégyellem.”

ÚJ ÉV

Pál, Kolossébeliekhez 3,10

Lepergett az Idő homokóráján egy szem — elmúlt egy esztendő, az 1978-ik. Szilveszter éjszakáján kiki a maga módján búcsúzott tőle. Ki csendes befeléfordulással, ki családi, vagy zajos baráti körben, több-kevesebb pohárkoccintás közt. Az órák mutatói közben lassan haladtak, és megérkezett 1979. Egy pár pihenő óra után az élet ott folytatódott, ahol az előző évben abbamaradt — a munkás, szorgalmas hétköznapiakban. Előzően már száz és százezer jókívánság hangzott el, hogy boldog új esztendőt kívánunk. Vitte a posta a képeslapokat. Barátok, ismerősök szorongatták egymás kezét. Talán még most is elhangzik egy-egy elkésett jókívánság. Komolyan hisszük és reméljük, hogy a kívánság beteljesedik: boldog lesz a holnap. Ha előzően voltak is hiányosságok, ez évben minden jóra fordul — reménykedünk a boldog újesztendőben.

Mindnyájan tudjuk, hogy minden esztendő ilyenkor, a kezdetén, olyannak tekinthető, mint egy ismeretelt felfedező út, mint egy izgalmas kirándulás, melynek előtte állunk, s amely mindent magában rejthet, csúcokat-szakadékokat, napfényt és jégesőt. Mi pedig az út kezdetén reménykedünk a csodákban, reméljük, hogy a ránk váró úton csak virágok és szépségek jutnak osztályrészünkül. Elhessegetjük magunktól a bibliai Prédikátor keserű bölcsességét, miszerint semmi sincs új a nap alatt. Nem akarjuk elfogadni szavait, hogy hiábavalóság, minden hiábavalóság. Az életet ígéretnek, lehetőségnek tekintjük — különösen ilyenkor, az esztendő első heteiben. Bízunk az életben, bízunk a következő napokban, hónapokban.

Még fogadalmakat is tesznek sokan az év fordulópontján, hogy a maguk részéről más életet, jobb, helyesebb, tisztább életet kezdenek, hogy valóban boldogabb lehessen életük az új évben. Sajnos, ezek a fogadkozások általában nemigen valósulnak meg. Másnapos állapotban, megkeseredett szájjal fogalmazódnak, és hamar elfelejtődnek. Marad továbbra is a csodavárás, hogy az a bizonyos boldogabb, tö-

kéletemesebb élet majd kívülről jön és teszi szebbé, teljesebbé életünket. Pedig mindenki tudja, hogy ha vannak is csodák, azok sohasem kívülről érkeznek hozzánk, azok bennünk fakadnak. Ha önéletünk teljesebbé válását reméljük, méltán tesszük azt. De a változásnak önmagunkban kell megtörténnie.

A szebb, a jobb, a tökéletesebb szüntelenül remélhető — ha — magunk is megfeszítjük erőnket ezeknek érdekében. Miként alapigénk tanítja, önvizsgálattal, alázattal le kell vetnünk hibáinkat, bűneinket, önzésünket, s akkor megújulhat az ember. Igen, az ember egyedül képes a teremtett lények között, a szüntelen megújulásra. Ebben és csakis ebben az állandó önművelésben, önmegigazításban remélhetjük a boldogabb holnapot, így a boldogabb új esztendőt is.

A vallások azt tanítják, hogy az ember Isten képére teremtett. Istent hordjuk magunkban, aki maga a szépség, jószág, igazság, hűség és szeretet. Ha ezeket a vonásokat, jegyeket életünkben maradéktalanul megvalósítjuk, ha nem tesszük engedelményeket az ellenkezők irányában — akkor valóban Isten képére hasonlítunk. Csak így közeledhetünk Istenhez és igazi önmagunkhoz.

Egyházunkban, ősi szokás szerint, istentisztelettel kezdtük az 1979-ik esztendőt is. Kértük Istent, hogy vigyázzon ránk, őrizzen meg, segítsen meg az új esztendőben. Rendíthetetlenül hisszük, hogy irtalmas Istenünk meghallgatja kérésünket.

Isten valóban segít, megáldja az új esztendőt is — ha — ... felöltözzük „amaz új embert, aki Teremtőjének képmására állandóan megújul, hogy egyre jobban megismerje őt...” (Pál: Kolossébeliekhez 3,10).

Bajor János

Dr. Borbély Samu kitüntetése

— Dr. Borbély Samu ny. egyetemi tanárt, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagját a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem 1978. december 7-én tiszteletbeli doktori címmel tüntette ki. A kiváló matematikatudós kolozsvári Unitárius Kollégiumunk neveltje és jeles diákja, annak idején a Kriza János önképzőkör nagymúltú folyóiratának, a „Remény”-nek tudományos szerkesztője is volt. Régi iskolájához való ragaszkodását mutatja, hogy 1975-ben résztvett a kollégium diákjainak 50 éves érettségi találkozásán. A miskolci ünnepélyes avatáson mondott beszédében élete tanulságát így foglalta össze: mindig követni kell a lelkiismeret emberi parancsait. Amikor kitüntetéséhez, élete munkájának e méltó megbecsüléséhez gratulálunk, ezt azzal az érzéssel tesszük, hogy az alapelvül vallott gondolat kialakításában a kolozsvári alma mater szelleme is értékes útravalót adott.

Örömünkre szolgál, hogy emlékezésünkben nem állunk egyedül. A Magyar Tudományos Akadémia már május 15—19. napjain, az egykor töröktől is ostromolt Siklós várában előadássorozatot tart, melyen neves hazai és külföldi tudósok emlékeznek annak a szellemi-vallásos irányzatnak az elindulásáról, első küzdelmeiről, melyet mi unitárizmusnak nevezünk. Ez a vallásos irányzat, a XVI. század második felében, magyar földön alakult első ízben egyházzá.

Augusztus havának kilencedik napján Budapesten zsinati ünnepséget tartunk, melyen megemlékezünk arról az emberről, akit Jézus egyik legjobb tanítványának tartunk, s akinek példaadását és hitét ma is követjük.

Zsinatunkat aug. 11—12. napjain követi a kolozsvári zsinat, majd a dévai várban, az egykori börtöncellában elhelyezzük az emlékezés élő virágait.

Dávid Ferenc az apostol szavaival figyelmeztet, hogy emlékezésünk és ünnepszentelésünk akkor lesz méltó öhozzá, ha az evangélisták munkáját cselekedjük, s szolgálatunkat teljesen betöltjük.

Dr. Ferencz József

A Kriza önképzőkör levele Arany Jánoshoz

A Magyar Tudományos Akadémia kéziratárában őrzött kiadatlan Arany János levelezés között találta az alábbi érdekes levelet és Arany Jánosnak arra adott távirati válaszát dr. Gergely Pál, a kolozsvári unitárius kollégium Kriza önképzőkörének 1919/20. iskolai évi elnöke, az ismert irodalomtörténész, aki szíves volt azt közlés céljára az Unitárius Életnek átengedni.

A KRIZA ÖNKÉPZŐKÖR LEVELE ARANY JÁNOSHOZ

Mélyen tisztelt Uram! Az unitárius tanodák ifjúsága, tanáraival egyetértve elhatározta, hogy a székegy népköltészet halhatatlan gyűjtője s feledhetetlen költő és püspök, KRIZA JÁNOS szülőházát (Nagyajtán) emléktáblával jelölendi meg f. é. júl. 16-án, s ez alkalomra emlékalbumot fog kiadni.

Bocsássa meg nekünk, parányoknak, édes hazánk legnagyobb költője, ha Kriza iránti lelkesedésünk túlbátorra teszen! Óhajításunk szerfelett merész, tán a lehetetlennel határos. Mindazonáltal a cél nemes volta reményt, a remény hitet ad, a hit pedig bátorságot önt belénk alázatos kérésünket nyilvánítani. Ha a Toldi-trilógia alkotója néhány soros költeménnyel szerencsétlenül irodalmi vállalatunkat, mellyel Krizának akarunk áldozni: meg vagyunk győződve, nagyobb s kedvesb elégtétel lenne ez Kriza szellemé-

nek, s a szellemet őszintén tisztelő Unitárizmusnak, — mintha az a társadalom hozná babérkoszorúját a költő szülőházára, mely oly kevés elismeréssel adózott, míg élt, a székegy csalóganynak. — Az emléklap tiszta jövedelmét a takarékpénztárban fogja elhelyezni, s kamatait önképzőköri pályamunkák díjazására fordítandja. — Ha bátorságunk nem tola-kodás, legyen szabad mélyen tisztelt Uraságod legbecsesebb válaszáért esedezünk: remélhetjük-e, hogy becses költemény küldeményével e hó 28-ig megajándékozni kegyeskedik? Ha ellenben bátorságunk túl ment az illem s a józan ész határán: legbecsesebb elnézését kérjük.

Így is, úgy is maradunk M. T. Uraságodnak alázatos szolgálói: a szerkesztőbizottság nevében: Kovács János igazg. tanár, az ünnepély vezetője, Györffy József, Székely József és Gábor Albert. — Kolozsvár, 1882. jún. 10."

Arany János egészsége élete utolsó heteiben leromlott. 1882. októberében akadémiai hivatali lakásán el is hunyt. Érthető tehát, hogy a kolozsvári Kriza Önképzőkörtől kapott levél vétele után, 1882 nyarán a következő távirattal válaszolt:

Kovács János tanár úrnak, Kolozsvár.

Folyvást szenvedek, nem látok: visszavonultam az irodalomtól, nem küldhetek verset. Arany.

Közli: dr. Gergely Pál

ELŐFIZETŐINK FIGYELMÉBE

Az Országos Anyag és Árhivatal közleményére hivatkozással szeretettel értesítjük előfizetőinket, hogy a sajtótermékek árának megváltozásával kapcsolatban 1979. február 1-től kezdődően az Unitárius Élet belföldi előfizetési ára 48 Ft-ra, a külföldre történő előfizetések ára 80 Ft-ra változott. A különbözet kizárólag a lelkész hivatalka, vagy kiadóhivatalunk útján egyenlíthető ki.

LAPZÁRTA UTÁN:

Benczédi Domokos ny. unitárius lelkész — útban Amerikába —, Budapesten január 16-án, 80. éves korában váratlanul elhunyt. A Farkasréti temetőben helyeztük örök nyugalomra nagy részvét mellett. Munkásságáról következő számunkban emlékezünk meg. Áldott legyen emléke.

Megemlékezés az állam és az unitárius egyház között kötött egyezmény harmincadik évfordulójáról

Nov. 28-án Egyházi Képviselő Tanácsunk ünnepi ülésen emlékezett meg erről a jeles évfordulóról. Lapunk múlt számában közzeltük a Tanács egyhangúlag elfogadott nyilatkozatát. Az ünnepi ülést *Bajor János* bibliaolvasása és imája vezette be, *Bartók Béla* főgondnok nyitotta meg az ülést üdvözölve a megjelenteket, köztük *Straub István* elnökhelyettest és *dr. Pozsonyi László* főosztályvezetőt az Állami Egyházügyi Hivatal képviselőit. Az esemény történeti háttérét *dr. Jakab Jenő* előadása világította meg. *Husztai János* olvasta fel a már említett nyilatkozatot. *Straub István* elnökhelyettes felszólalását az alábbiakban közöljük. A felszólalást *dr. Ferencz József* püspök köszönte meg és zárta be az ünnepséget.

STRAUB ISTVÁN ELNÖKHELYETTES FELSZÓLALÁSA

Igen tisztelt Püspök Úr, Főgondnok Úr, tisztelt Egyházi Képviselő Tanács!

Őszinte tisztelettel köszöntöm a Magyarországi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának tagjait, a megjelenteket.

Köszönöm a megtisztelő meghívást, a lehetőséget a szólásra. Engedjék meg, hogy átadjam az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének, Miklós Imre államtitkár úr köszöntését.

Az elmúlt években több esetben is kifejezésre jutott mind állami, mind egyházi részről, hogy államunk és az unitárius egyház között létrejött a két fél érdekeit kifejező gyakorlati, politikai együttműködés, szilárd alapokon áll és eredményesen fejlődik.

Az ünnepi megemlékezésükben részletesen foglalkoztak az Unitárius Egyház történelmi múltjával, jelenlegi helyzetével, méltatva az 1948-ban kötött egyezmény jelentőségét.

Az állam és az Unitárius Egyház zavartalan jó viszonyáról szólva mindenekelőtt hangsúlyozni szeretném azoknak az egyházi személyeknek történelmi érdemeit, akik fáradoztak és harcoltak az egyezmény megkötéséért, és az egyezményben foglaltak alapján a helyes gyakorlat, a jó kapcsolatok kialakulásáért és fejlesztéséért.

Mindenekelőtt, magasra értékeljük *dr. Ferencz József* püspök úr munkásságát, aki az egyezmény aláírásától és megfogalmazásától kezdve harminc éven át napjainkig fáradhatatlanul, következetesen dolgozott és dolgozik az egyezmény szellemének megvalósításán, és az elért közös eredmények megszilárdításán.

A Püspök Úr által képviselt — mind szocialista hazánk, mind az Unitárius Egyház érdekeit szolgáló — elvi alapokon nyugvó társadalmi-politikai egyházi teológiai állásfoglalások, a sokoldalú hazai és nemzetközi békemunka, méltó elismerést szerzett a Püspök Úr és az Unitárius Egyház számára. Nemcsak hazai, hanem külföldi egyházi és még szélesebb körben is.

Amikor a Püspök Úr sokoldalú munkásságáról a legnagyobb elismeréssel szólok, szeretném kifejezésre juttatni azt a kívánságunkat, hogy még sokáig végezze *Bartók Béla* főgondnok úr és a lelkész-társak támogatásával felelősségteljes egyházvezetői tevékenységét. Az állam és az Unitárius Egyház közötti, ma már szinte természetesnek tűnő jó viszony a harminc évvel ezelőtti időkben nem volt ilyen természetes. Ezért talán nem felesleges újra és újra végiggondolni, mi-
ben jelentett újat az egyezmény szocialista társadalmi viszonyainkban élő egyházak számára.

Az egyezmények, kétségtelen, az aláíró két fél, az állam és az egyházak közötti viszony rendezését jelentik, a legalapvetőbb kérdésekben. Összefoglalják kétoldalúan azokat a normatívákat, amelyek betartását vállalják és biztosítják. Legfőbb értéke, hogy a nyilvánvaló világnézeti különbözőségek mellett is for-

rása a kölcsönös bizalom kiépülésének és elmélyülésének.

Az egyezmények keretet jelentenek, de egyben biztonságot is az egyház számára a hitélet alakulásában, és segítséget az együttélés során keletkező konfliktusok elkerülésére, vagy a vitás kérdések tárgyalások útján történő rendezésére. Az egyházak működési lehetőségei az egyezményekben rögzített formákban nem szűkösek és legtöbb esetben a teljes kitöltésük okoz gondot az egyházak vezetőinek, papjainak.

Az egyezmények egyszerre fejezik ki az állam és egyházak részére. Ezen az úton haladva együtt munkáljuk a közös érdekeket, amelyek lehetővé teszik, hogy az eltérő, ütköző érdekek miatt, ne válljunk ellenségekké, hanem a dialógus, a párbeszéd feszültségében ugyan, de együttműködőként folytassuk történelmi utunkat, népünk javára.

A szocialista haza, társadalom a nép iránti kötelességek teljesítése függvényében az egyházi vezetők, papok és a hívők jogai természetesen nyernek érvényesülést, a hátrányos megkülönböztetések kizárásával. Ez az egyetlen biztonságos út, amely a szocializmusban hosszútávon biztosíthatja az állam és az egyházak kiegyensúlyozott jó viszonyát, együttélését, gyakorlati együttműködést. Ezt az utat magukénak tekintik, helyeslik és óvják a hívő emberek milliói is, hiszen legfőbb érdeküknek a békés, nyugodt szocialista építésnek, ez felel meg egyedül!

A triumfáló, tárgyalásokat, egyezményeket kerülő, harcos egyházi törekvések Magyarországon már 1948—49-ben véglegesen kudarcot vallottak. Beigazolódott, hogy ez az út: a politikai harc útja, zsákutca az egyházak számára, amihez többé nem akarnak és nem is lehet visszatérni!

Ezért van jelentős történelmi súlya annak, hogy a protestáns, unitárius, izraelita egyházak ezt felismerve az egyezmények útján haladva, elsőként és következetesen építették a jelenlegi kedvező viszonyok kialakulását.

A jelenlegi jó gyakorlati politikai együttműködés fejlődése, a jó légkör, arra ösztönzi az egyház lelkészeit és híveit, hogy ki-ki maga lehetősége, képessége szerint munkaterületén aktívan kivegye részét a társadalmi fejlődés elősegítésében. Örülünk annak, hogy az Unitárius Egyház vezetőinek, papjainak és híveinek társadalmi közéleti aktivitása tovább fokozódott, mind a Hazafias Népfront VI. kongresszusán elfogadott program megvalósítása érdekében, mind a hazai és nemzetközi békemunka vonatkozásában.

Biztos vagyok abban, hogy államunk és az Unitárius Egyház egyezményen alapuló jó kapcsolata eredményesen alakul a jövőben is. Folytassák tovább a közjavát szolgáló aktív munkájukat, szeretett magyar népünk boldogulása érdekében és fokozzák erőfeszítéseiket a békéért, a háborús feszültség enyhüléséért folytatott küzdelemben!

Köszönöm figyelmüket.

Köszöntés

D. Dr. Káldy Zoltán, a magyarországi evangélikus egyház elnök-püspöke húsz esztendeje áll egyháza élén. Mi is köszöntjük ebből az alkalomból, csatlakozva egyháza, a testvéregyházak és az Állami Egyházügyi Hivatal jókívánságaihoz.

Nehéz körülmények között vette át egyházkerülete vezetését, mely ma példaadón tevékenykedik. Alig van egy-két gyülekezete, melyet ne látogatott volna meg húszéves szolgálata rendjén. Prédikátor és könyvrő, kitűnő szónok, akinek beszédeit más egyházak hívei is, és szerteszét a hazában és a nagyvilágban a békeépítő emberek sokasága hallgatja mondanivalóját, megbecsülő és tisztelő figyelemmel.

Életére és munkásságára továbbra is Isten gazdag áldását kérjük.

A visszhangra talált szó

Két napon át, december elején, tanácskozott a IX. Magyar Békekongresszus. Az elmúlt öt esztendőben jelentősen fejlődött a magyar békemozgalm, hatékony eszközzé vált a szocialista nemzeti egység erősítésének, a különböző világnézetű emberek politikai együttműködésének, állapította meg egyik napilapunk. Ez valóban így is van. Az alábbiakban azt igyekszünk felmérni, hogy mivel járultak hozzá az egyházak a kongresszus munkájához, és hogyan értékelte maga a kongresszus az egyházak körében folyó békemunkát.

SZOROS EGYÜTTMŰKÖDÉS

A magyarországi egyházak — állapítja meg a Magyar Nemzet előzetes cikke — béketevékenységükben is támaszkodnak az állam és az egyház között kialakult jó viszonyra. Az egyházak békemunkája is jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy a hívő emberek egyre jobban felismerik: nincs ellentmondás hitük és a békemozgalmi munka között. Vallják, hogy a hívők erkölcsi kötelessége a béke védelme, építése. Az egyházak cselekvően támogatják az Országos Béketanács éves programját, nemzetközi kapcsolataikat is eredményesen hasznosítják a békemozgalm célkitűzéseinek támogatására.

EGYHÁZIAK MEGNYILATKOZÁSAI

A békekongresszus ünnepi ülésén az elnökség első sorában ott ült dr. Lékai László bíboros, primás-érsek, a katolikus püspöki kar elnöke, és dr. Bartha Tibor református zsinati elnök, aki egyben az Ökumenikus Tanácsnak is elnöke.

Dr. Timkó Imre görög katolikus megyéspüspök, a katolikus püspöki kar nevében üdvözölte a kongresszust. „Mi katolikus keresztények kezdetől fogva szívesen csatlakoztunk az országos, az európai és a világ békeszervezeteinek kezdeményezéseire. Azokkal maradtunk mindvégig szolidáris együttműködésben, akik következetesen vallják, hogy a béke ügye csak a békés együttélés és a kölcsönös építő együttműködés útján valósulhat meg... Ezért munkálkodunk együtt a magyar békemozgalommal. Ez az együttműködés a béke ügyéért érzett felelősségtudatunkon alapszik.”

Dr. Káldy Zoltán, az evangélikus egyház püspök-elnöke, a Béke Világtanács tagja, egyháza köszöntését így tolmácsolta: „Nem vagyunk itt kívülállók, sem tiszteletbeli tagok, sem vendégek, hanem családtagok és munkatársak, akik együtt kiáltunk a család többi tagjaival a háború és minden pusztítás ellen és együtt cselekszünk a békéért, az építésért, és a haladásért.” „Az egyház hívei tudják: amikor a szocialista társadalmi rend építését segítik, akkor népünk boldogulását segítik és a békét építik. A békéért való cselekvés egyik forrása az a bizalmi légkör, amely az állam és az egyház viszonyában érvényesül.”

Dr. Kürti László, miskolci református püspök elmondta: századunk utolsó negyedében központi kérdéssé vált a béke ügye, amellyel mindazoknak foglalkozniuk kell, akik felelősséget éreznek az emberiség jövőjéért. Az egyházak is csak akkor tölthetik be küldetésüket, ha aktívan hozzájárulnak az igaz ügy sikerre viteléhez.

Dr. Palotay Sándor, a Szabadegységek Tanácsának elnöke egyebek közt hangsúlyozta: a lelkészek és hívők ma már nem a kívülállók érdeklődésével figyelik a magyar békemozgalm munkáját, hanem mind több feladatot vállalnak belőle.

ÁLLÁSFOGLALÁS A JÖVŐÉRT

A kongresszus által elfogadott állásfoglalás is megemlékezik a különböző társadalmi rétegek felelősségéről, és a békemunkával kapcsolatosan az egyházakról a következőket mondotta:

„Békemozgalmunk megköszöni, s a jövőben is kéri,

igényli és segíti az egyházi személyek, a hívők hazai és nemzetközi tevékenységét.”

AZ ÚJ TISZTSÉGVISELŐK

A békekongresszus egyhangúan, a Béke Világtanács tagját, az eddigi eredményesen munkálkodott főtitkár-asszonyt, *Sebestyén Nándornét* választotta meg új elnökévé. Három neves személyiség segíti elnökhelyettesként munkáját: *Boldizsár Iván* állami díjas író, dr. *Eckhardt Sándor* és dr. *Sztanyik B. László* professzorok. Az új főtitkár: *Kovács Béla*, a titkár újra *Sütő Gyula* lett.

Az elnökségben az egyháziak közül a következők foglalnak helyet: *Bíró Imre* kanonok-plébános, országgyűlési képviselő, a katolikus papi békebizottság titkára, dr. *Ijjas József*, kalocsai érsek, a katolikus papi békebizottság elnöke, dr. *Káldy Zoltán* az evangélikus egyház püspök elnöke, dr. *Kürti László* miskolci református püspök. Az elnökség tagjai közé választották *Sándor Istvánt*, a Béketanács osztályvezetőjét is.

A KONGRESSZUS VENDÉGEI

Az üléseken részt vettek a Béke Világtanács küldöttei, élükön *Romesh Chandra* elnökkel, V. V. *Kovonov*, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának tagja, a szovjet békebizottság elnöke, *Harry Bridges*, az amerikai békeerők nemzetközi fórumának alelnöke és *Do Xuan Oanh* zeneszerző, a vietnami nép békebizottságának képviselője.

Romesh Chandra nagy hatással elmondott beszédéből idézzük a következőket: „25 évvel ezelőtt jártam először Budapesten s ez azért is emlékezetes, mert akkor vettem részt először a BTV ülésén. Megállapíthatom, hogy a magyar békemozgalm a béke világmozgalm első soraiban harcol, s világszerte megbecsülést szerzett hazájának”. Ezért tolmácsolja örömmel a BTV és a benne tömörült 130 ország békeszervezeteinek meleg üdvözlését.

A neutronfegyverről szólva elmondotta, hogy több mint hétszázmillió ember írta alá a neutronfegyver elleni stockholmi tiltakozást. És a közvéleménykutató irodák egybehangzó megállapítása szerint ma az amerikai emberek hetven százaléka elutasítja a neutronfegyver gyártását. A fegyverkezési hajszát elutasítók száma a NATO-országokban is egyre növekszik. Értékelte azt, hogy a BTV elnöksége először ülésezett az idén Washingtonban, ahol hirdették, hogy az emberiségben megvan az erő a háború elhárításához.

„Megmenteni és jó irányba megváltoztatni a világot, ez a mi feladatunk” — fejezte be nagyhatású beszédét *Romesh Chandra* elnök.

KITÜNTETÉSEK ÁTADÁSA

Az ebédszünetben *Sebestyén Nándorné* a Parlament Gobelin termében a békemozgalm kitüntető jelvényét nyújtotta át a békemozgalomban hosszú ideje és kiemelkedően tevékenykedőknek. Köztük volt dr. *Ferencz József* püspökünk is, aki ez alkalommal másodszer részesült e magas elismerésben.

SAJTÓTÁJÉKOZTATÓ

Az Országos Béketanács Vietnamban járt küldöttsége képviselőjében *Sebestyén Nándorné* országos elnök januárban sajtótájékoztatót tartott. Emberi képekben, színes előadásban ismertette a vietnami és a kambodzsai helyzetet és vázolta a várható fejleményeket. A küldöttség tagja volt — többek között — *Máriássy Judit* író is, aki Vietnam kulturális fejlődéséről szólva, megemlékezett, hogy *Sánta Ferenc* írónak „Hűs óra” című regénye vietnami nyelven 28 000 példányban jelent meg, annak ellenére, hogy az ország általánosságban papírhiánnyal küzd. A harcoló Vietnam áldoz a kultúrkapcsolatok ápolására a kevésből is.

„A HIT ISTEN AJÁNDÉKA”

SZENTLÉLEK

Az Isten igéjéből, jó lelkiismeretből és tökéletes hitből a szentlélekről azt valljuk, hogy az Isten lelke... Ez az Isten lelke tanító és jóra igazgató, minden Istenválasztottjának vigasztalója. A hivatott vidámmá, bátrakká és az igazság vallásában erőssé teszi.

Ez az Isten lelke teszi az embereket Isten fiaivá, a bűnös embereket bűnbánattartóvá, s vezeti Krisztus Jézussal való társaságra és egyességre. A szentlélek könyörgéshez való bizalmat ad nekünk, hogy félelem nélkül mondhatjuk: „Mi Atyánk.”

Ezt a szentlelket sehol a szentírás nem mondja Istennek.

A lélek, a zsidó, görög és latin nyelvben bővebb értelemmel bír, mint a magyarban, mert mi azon az ember okoskodó lelkét értjük, amelyet a fogantatásban nyerünk, nem pedig Isten hathatós erejét, mely onnan felül a világosság Atyjától adatik.

Isten bennünk lakozó erejét valóban tapasztaljuk és érezzük, ha Istennek fiai vagyunk. Isten az ő lelkéből adott nekünk, azáltal visel gondot reánk és irányít. Ez az ő bennünk való lakozása, ez a mi megszentelésünk és szívünknek hit által való megtisztulása, hogy az ő templomává épülhessünk.

A szentírás Isten lelkének akaratot, tanítást, vigasztalást, belső gondolatoknak vizsgálását tulajdonítja, nem azért, mintha a szentlélek személyében más Isten volna, hanem hogy Istennek lelke által cselekedeteinek módjait kifejezze.

Eszünkbe kell vennünk, hogy mikor Isten lelke eképpen minden teremtetett lényre kiterjed, a szent vagy megszentelő név nincs hozzáértve, mert ezáltal az élet nincs megszentelve, hanem csak ereje mozgatja és hordozza, amint a közmondás tartja: ő benne élünk, mozgunk és vagyunk. Ez az Isten lelke velünk való közlésének első módja. Második, midőn nem életet ad, hanem annak szepítésére bölcsességet és tudományt, mint Saul királynak a próféta látás lelkét, a filozófusoknak és költőknek a természet felett való erőket és indulatokat, akik nyilván vallották, hogy Isten különös ihletése nélkül egy sem lehetett jelessé. Harmadik módja, midőn az emberi természetet megtisztítja, megújítja és újonnan szüli az öröklétre. Istennek e lelke a megszentelő lélek.

Isten lelke nemcsak megeleveníti és táplálja az embert s külső bölcsességgel ajándékozza meg, hanem megtisztítja természetét, megújítja és újonnan szüli az öröklétre.

Isten lelke, avagy titkos lehellete az életnek oka mibennünk.

Isten lelke azért lakozik bennünk, hogy gyarlóságunkban és erőtlenségünkben gyámolítson, keserűségünkben erősítsen, nyomorúságunkban vigasztaljon és buzgó könyörgésre indítson.

Az a lelki ember, akit Isten lelke megvilágosított. Az Isten fiait Isten lelke hordozza; az emberek csak akkor lehetnek Isten fiai, ha Isten lelke által megújulnak.

BIBLIA

A mi hitünknek alapját, melyen az örökélet nyugszik, a próféták és az apostolok írásából vettük.

A mi Urunk Jézus Krisztusból készített alapon állunk. Ezen akarunk állhatatosan megmaradni az ő segítségével.

Nincs olyan keresztény, kinek az Isten annyi lelket nem adna, hogy a szentírásból meg nem érthetné, mi szükséges az ő üdvösségére. Csak a szentírást meg ne vesse, mert igaz a Krisztus ígérete: Keresetek és találtok, zörgessetek és megnyitattik nektek.

Elég a mi üdvösségünk útjának megkereséséhez a próféták, evangélisták és az apostolok írása. Gyönyörűsége és mennyei étel az evangélium a hívek szívében, melyhez ha valaki hozzátesz valamit, mindjárt méreggá válik.

A szentírás egy Istent mond, nem hármast, egy Krisztust, nem kettőt, egy hitet, egy keresztséget és egy úrvacsorát; semmit sem mond kettősnek.

Sem az evangélisták, sem az apostolok egy szót sem írtak írá-

XVI. századi könyv
nyomai Angliában

Dávid Ferenc közeli munkatársa, Johannes Sommer 1572 nyarán fejezte be a református egyháztörténetből jól ismert *Károlyi Péter* tételei ellen írt könyvét. A „Refutatio scripti Petri Caroli” című latin nyelvű könyv egy évtizedig csupán kéziratban terjedt. Kinyomtatására 1582-ben került sor, amikor Matthias Vehe-Glirius antitrinitárius könyvsorozat kiadásához kezdett Lengyelországban. Vehe-Glirius is Dávid Ferenc környezetéhez tartozott. — Jézus nemimádása tárgyában még Dávidnál is szélsőségebb nézeteket hirdetett. Még mielőtt Dávid ellen vádat emeltek volna, ellenfelei, a kolozsvári tanács a „zsidó doktort” eltávolította a városból. Vehe-Glirius elhagyta Erdélyt, de úticsomagjában számos fontos antitrinitárius kéziratot vitt magával, közöttük Sommer említett könyvét, hányatott élete újabb állomására, Lengyelországba. A Krakóban működő Rodeczki nyomdában 1582-ben jelent meg a könyv, de sem a kiadó, sem a nyomdász nem merte ráírni a nevét. Csupán a szerző neve maradt érintetlen, mert Sommer még 1574-ben meghalt.

A „Refutatio scripti Petri Caroli” így álnyomdahelyet (Ingolstadt) és álszerkesztő nevet (Theodosius Schimberg) ad meg. Sommer könyve jelentős befolyást gyakorolt a XVI–XVII. századi radikális antitrinitárius eszmefejlődésre. Közép-európai olvasottságát korabeli könyvjegyzékek, egyetértő vagy éppen cáfoló hivatkozások bizonyítják. Újabb ismereteink szerint Sommer könyve hamar eljutott az akkoriban igen távolinak számító Angliába is, mégpedig nem is akármilyen környezetbe. John Dee, az Angliai Erzsébet korabeli „mágus”, aki kortársai és a modern szakirodalom jóvoltából azért kapta ezt a kétes értékű megjelölést, mert kabbalisztikus, alkimista misztikával igyekezett a világ földi és földöntúli titkainak a kifürkészésére, már 1592-ben említi Sommer könyvét. Dee éveken keresztül élt Csehországban, az 1580-as évek derekán többször látogatást tett Lengyelországban, egy ízben Pozsonyban is megfordult. Járatos volt a kor természettudományában, ismerete a héber, görög és latin klasszikusokat, de érdeklődésének és idejének javát a „szellemekkel” való társalgás kötötte le. Ezt a korabeli mércével mérve nagytudományú angol főnemest behálózta egy Edward Kelley nevű honfitársa, akin keresztül beszélgetett különféle földöntúli lényekkel. Dee 1587-ben tért vissza Angliába, ahol tovább folytatta misztikus kutatásait és ezzel párhuzamosan könyvbeszerzéseit. Naplójában 1592. október 13-án fel-

jegyezte, hogy a Canterbury-i érseknek bemutatott két eretnek könyvet, és biztatta a püspököt azok megcáfolására. Az egyik könyv az erdélyi unitárius történetből ismert Christián Francken egyik műve volt. A másik Johannes Sommer 1582-ben kiadott „Refutatio scripti Petri Caroli”-ja. — Theodosius Schimberg, alias Matthias Veheglirius kiadásában. Franckennal John Dee még csehországi tartózkodása idején személyesen megismerkedett, Francesco Pucci 1587. július 5-én mutatta be őket egymásnak. A Sommer-féle könyvben található radikális antitrinitárius eszmékkel, vagy ahhoz közelállókkal már évekkel korábban találkozott, ha nem is a legtermészetesebb formában. John Dee 1584. június 8-án megdöbbenve hallhatta Kelleytől néhány állítólagos „szellem” nyilatkozatát. A földöntúli üzeneteket közvetítő úgy nyilatkozott, hogy Jézus nem volt Isten, imát intézni hozzá hiábavaló fáradság, az emberiség Ádámától és Évától való származtatása nem történeti tény, csupán allegorikus értelmű mese, nincs eredendő bűn stb. Nyilvánvaló, hogy Edward Kelley néhány, akkoriban szélteben-hosszában tárgyalt radikális antitrinitárius tételt adott „szellemei” szájába. Jézus nemimádása és a hozzá intézett ima feleslegessége körül folytatott vitákban vett részt el Dávid Ferenc 1579-ben. A bibliai teremtetéstörténet hitelét pedig éppen az a Jacobus Paleologus vonta kétségbe, aki az 1580-as évek elején Csehországban élt. Kelleynek tehát elég sok földi informátora lehetett. A tény azonban az, hogy Dee így vagy úgy, de ismerte a radikális antitrinitáriusok eszmerendszerét, és 1592 októberében két fontos alapmű a kezében volt. Oxford

Dr. Dán Róbert

saikban a lényeg, tulajdonság, a háromság, az öröktől fogva való fiú és annak öröktől fogva való születése felől.

A szentírás bizonyosságát erőszakkal ne vonjuk a mi véleményünk értelmére.

Ha az Írás igaz értelmére akarunk jutni, ne legyünk emberek rabjai, az emberi végzésekhez ne kötelezzük magunkat. Az emberi végzések fényessége ugyanis mindig az igazi értelem fedele és megbántója volt.

A szentírás igaz értelmének kikereséséhez a nyelvek tulajdonságainak ismerete szükséges. De mindenképpen felett Isten lelkének ereje kell, mely az írás veleje, igaz tanító és magyarázó mestere, világossága és megmutatója, mely még a szegény írástudatlan parasztnak is az írás igaz értelmét megmutatja, annyira, hogy az igazság értelmében gyakran még az igen bölcs deákokat is felülmúlja.

Az Ó- és Újtestamentum közötti különbség megértése és megtanulása nagy világosságot ad az egész szentírásnak.

A törvény Mózes által adatott, a kegyelem és igazság Krisztus által.

A törvényben a test igazsága volt, az evangéliumban a lélek igazsága mutattatik meg.

Ha az Isten igazságát meg akarjuk érteni, el kell választanunk a betűt a lelki értelemről, az árnyéktól a testtől, a sötétséget a világosságtól, mely a két Testamentum közötti különbségben mutatkozik meg. Amint az Újtestamentumban világosabb és tökéletesebb Mestert adott nekünk az Atya Isten, úgy világosabb és tökéletesebb tudományt ad nekünk Krisztus az Újtestamentumban.

A törvény alatt az emberek gyermekek voltak, rabszolgák. Az evangélium alatt már nem gyermekek, nem rabok, hanem Isten fiai. Krisztus atyafiai és barátai.

Az Újtestamentum lelke Krisztust dicsőíti és az ő evangéliumát, nem pedig Mózesét vagy a törvényt. Ez a lélek, a mi üdvösségünk pecsétje, vigasztaló lélek. A törvény lelke viszont a félelemnek, rettegésnek és rabságnak lelke volt, nem a szabadság, vagy fiúság lelke, miként az Újtestamentum lelke.

Az Újtestamentum, az Ótestamentumnak világossága és magyarázata.

Az Újtestamentum világosan jelöli a mi megigazolásunk módját, melynek forrása Istennek szerelme.

Valaki e nyilvánvaló különbséget nem látja a két Testamentum között, az a törvényt az evangéliummal összezavarja, Krisztust eltörli Mózesrel, az árnyéktól és a betűt a testtel és a lélekkel összezavarja.

A kicsi Madonna

Klaus Kenke düreni lelkész írásaiból

Nemrégiben Belsazar király lakomájáról hallgattam egy prédikációt. Ezer főemberének rendezte a lakomát, és bőven itták a bort. Ez a király megölt, akit akart, és életben hagyott, akit akart, felemelt, vagy megalázott. És ugyanazon az éjszakan megölték Belsazárt, a kaldeusok királyát.

Mély benyomást tett rám a prédikátor magyarázata, mely szerint mi nem öljük meg Belsazárt. Sem a bennünk levő, sem a körülöttünk élő Belsazárt.

Sajnos, nap mint nap, szinte misztikus jelenségként tapasztaljuk, hogy minden leölt Belsazar helyén új barbárok támadnak fel, olyanok, mint a lelketlen bürokrácia, vagy az ugyancsak mértéktelen technokrácia. Lehangozó jelenség.

Mennyivel biztatóbb ennek a szomorú igazságnak az ellentéte, melyet az asszony mondott, a kicsi Madonna: „Magasztalja az én lel-

kem az Urat. És örvendez az én lelkem az én megtartó Istenemben... Hatalmas dolgokat cselekedék karjának ereje által; elszéleszté az ő szívük gondolatában felfuvalkodottakat. Hatalmasokat dönté le trónjaikról, és alázatosokat magasztalt fel. Éhezőket töltött be javakkal és gazdagokat küldött el üresen”. (Lukács, 1,46 s. köv., Károli fordítás).

Ez Mária karácsonyi éneke! Aki ezt énekli, az Isten alázatos szolgálója. Mária ebben az énekben eddig ismeretlen hangon szól: félre nem érthető módon kinyilatkoztatja az isteni forradalmat, a hatalmasok megdöntését. Ez az ének Izrael legszegényebb rétegének vágyait visszahangozta. Lélektanilag érthető az éhező tömegeknek ez a radikális gondolkodásmódja. A szegények álmaiban, a jövő gazdagainak hatalma, jóléte, kérkedése maradéktalanul elmúlik. Milyen színes a szegé-

nyek reménysége a jövőt illetően! Minél közvetlenebbül tapasztalom az éhséget, a betegséget, a megpróbáltatást, annál nagyobb a jövőben vetett reménység. Így az utópia lényegében egy színes cselekvő valóság, amit a ma embere készségesen és gyorsan elszíntelenít.

Az ember számára egyetlen út létezik, a reménység. Ez nem felesleges, vagy haszontalan dolog. Színesen, élénken énekeljük a reménység dalát. A kicsi Madonna éneke nem külső ciráda, sem műanyag, hanem igazság, békesség és a szent lélek által való öröm.

A szegények, a legyőzöttek álmait, reményeit csak áttételesen, hűzagosan ismerjük, mert a történelmet nem ők írták, hanem a mindenkori győztesek, a hatalmasok.

Ezért becses számunkra a kicsi Madonna reményekre jogosító karácsonyi éneke.

Németből: Dr. Jakab Jenő

HÍREK

Karácsony első napján a Hőgyes és a Nagy I. u. templomunkban dr. Ferencz József püspök prédikált, megosztva a szolgálatot Bencze Márton, illetve Huszti János lelkészrel. Másodnapján a Nagy Ignác u.-ban Gyergyay Árpád, a Hőgyes Endre utcában Szent-Iványi Iлона szolgált. Öröndöletesen magas volt az ünnepi alkalmakkor a keresztelek száma.

Üsztesdő első napján a Nagy Ignác u. templomban Huszti János által végzett szolgálat után az egyházi tanácsosok, budapesti és pestiőrinci presbiterek és a hívek nagyszámú csoportja élén dr. Kaplay Imréné, dr. Schey Iлона egyházi könyvtáros közönlött dr. Ferencz József püspököt és Bartók Béla főgondnokot, akik az emlékvé fontosságára utalva válaszoltak.

A gyermekek karácsonyfa-ünnepélyét dec. 17-én délután tartottuk meg budapesti gyülekezeti termünkben. A legfiatalabbaknak Gyergyay Árpád szolgált, majd a gyermekek versmondása, éneklése után a gyülekezet édességsomaggal ajándékozta meg a jelenlevőket.

Az új esztendőben a gyermekistentiszteleteket a Nagy Ignác u. templomozással egyidőben, délelőtti 11 órakor a püspöki fűtött tanácsteremben tartjuk. A szolgálatot Gyergyay Árpád lelkészjelölt végzi. **Gyülekezeti összejövetelek a budapesti egyházközségben:**

Nagy Ignác u. 4. sz. alatt: február 3-án, március 3-án, április 7-én és május 5-én, mindig a hónap első szombatján, d. u. 6 órakor.

Hőgyes Endre u. 3. sz. alatt: január 21-én, február 18-án, március 18-án és május 20-án; mindig a hónap harmadik vasárnapján d. u. 6 órakor.

Bibliaórák a budapesti egyházközségben: Nagy Ignác utcai lelkézi irodában: január 8-án és 22-én, február 12-én és 26-án, március 12-én és 26-án, április 9-én és 23-án, május 14-én és 28-án, — mindig a hónap második és negyedik hétfőjén d. u. 5-kor.

Hőgyes Endre utcai lelkézi irodában: január 15-én, február 5-én és 19-én, március 5-én és 19-én, április 2-án, május 7-én és 21-én, — mindig a hónap első és harmadik hétfőjén d. u. 6-kor.

Özv. dr. Kiss Elekné, 1971-ben elhunyt kolozsvári főpásztorunk özvegye, jelen volt azon az istentiszteleten budapesti Nagy Ignác u. templomunkban, nov. 26-án, melyen Huszti János lelkész megkezdte Angliában élő Barbara nevű unokájának második gyermekét Pierce-Alec névre. A boldog édesanya — dr. Kiss Eva egyházi tanácsosunk leánya — néhány hónapos magyar állami ösztöndíjjal Budapesten folytatja zenei tanulmányait.

Kálnoki Bedő Albert, egykori budapesti gondnok, a magyar agrártudomány egyik alapítója emlékére, egyik magát megnevezni nem akaró rokona 1000 forintot küldött püspökünkhöz, azzal a kéréssel, hogy azt valamelyik vidéki gyülekezetben nehéz körülmények között dolgozó lelkészünknek juttassa segélyként. A szép megemlékezést Végh Mihály kocsordi lelkészünk kapta.

Dr. Jakab Jenő, aki lelkézi oklevele mellett jogi doktor is, püspökünk felkérésére vállalkozott, hogy gyülekezeteinkben mindenre körültekintő vizsgálatot tart. Az első ilyen vizsgálatot a dunántúli szóránnyegyházközségre vonatkozóan végezte el. Szász Jánossal együtt két esztendő anyagát tekintették át. Javaslatokkal a Képviselő Tanács foglalkozni.

Kocsordon és Pestlőrincen is vizsgálatot végzett püspöki megbízás alapján dr. Jakab Jenő. Jelentését a főhatóságához további eljárásra beterjesztette. Mindkét gyülekezetben dec. hóban Végh Mihály kocsordi és László Andor pestlőrinci lelkészek kérésére szószéki szolgálatot is végzett. Tudjuk, hogy decemberben a fűtetlen templom hideg, de lehetnek volna többen is jelen az istentiszteleteken.

A Magyar Hírlap 1978. dec. 24-i karácsonyi számában Az állam és az egyházak, „A kapcsolatok gyümölcsözők” c. interjúban beszélgetést közölt Miklós Imre államtitkárral Varga József. A bevezető mondatokban megemlékezik az állam és az

egyházak között a református és az evangélikus egyház és az izraelita felekezettel kötött egyezmények 30 éves évfordulójáról. Nyilván Varga József tolván maradt az a megállapítás is, hogy az unitárius egyház is 30 évvel ezelőtt, (a református egyházzal azonos napon 1948. okt. 7-én) írta alá egyezményét.

Györfi Elemér ny. dunántúli református püspök életének 88. évében elpihent. Kívánsága szerint Ács község református temetőjében helyezték örök nyugalomra dec. 8-án.

Gyulai szóránnyunkban az ősz folyamán úrvacsoraszózzással egybekötött istentiszteletet tartott Kelemen Miklós szegedi lelkész.

Tolerantia címen kétszáz évvel ezelőtti 1778-ban írt tanulmányt Bessenyei György, a magyar irodalom ismert alakja. Most jelent meg írása nyomtatásban, a nyíregyházi Tanárképző Főiskola irodalomszakos hallgatói és Némédi Lajos debreceni professzor gondozásában, aki a kéziratot a debreceni református kollégiumi könyvtárban újra meglelte.

A novemberi Dávid Ferenc emlékünnepélyen dr. Ritoók Zsigmondné a Tudományos Akadémia munkatársa tartott előadást Karádi Pál és a Balassi komédia címen. A hallgatóság örömmel fogadta a sok vonatkozásban újszerű tájékoztatást.

Dr. Tompa Kálmán budapesti orvos, írók és művészek és ezernyi beteg ember gyógyítója, a soha el nem fáradó ember, elpihent. Egyházunk iránt is mindig érdeklődő szeretettel tanúsított. Emlékezetét megőrizzük.

Haza és emberiség c. az Országos Béke-tanács kiadta a magyar írók és művészek Szentendrén 1977. májusában tartott találkozásán elhangzott előadásokat, felszólalásokat. Itt olvashatjuk a mi Sánta Ferencünk érdekes felszólalását is.

Szász János dunántúli szóránnygondozó lelkész Polgárdiban dec. 25-én, Győrött dec. 31-én tartott istentiszteletet úrvacsoraszózzással. Ezt megelőzően dec. 10-én kaposvári híveinket látogatta meg.

Hódmezővásárhelyt, karácsony másodnapján Szász János lelkész tartott istentiszteletet és osztott úrvacsorát.

A Gyula városában üdülők felkeresik az Erkel Múzeumot, mely sok érdekességgel ismerteti meg látogatóikat. A kiállított tárgyak között — dr. Szén Ernő egyházi tanácsos tájékoztatása szerint — a következő két unitárius vonatkozás is látható. Brassai Sámuel könyve: A föld egyes részeinek földirati ismertetése, — Brassai Sámuel kéziratából — fűzött, kb. 100 oldalas könyv, kiadva Kolozsvárott, 1870-ben. Továbbá Brassai Sámuel levele az Erkel családhoz. Kérjük országjáró híveinket, hogy ha látogatásaik közben unitárius emlékekre bukkannak, azokról küldjenek értesítést szerkesztőségünknek is.

Dr. Csegezy Árpád ügyvéd (szül. 1907, Bethlen) Dunavécsén váratlanul elhunyt 1978. dec. 11-én. A helyi református lelkész szolgálata mellett temették el nagy részvét mellett. A hátramaradtak gyászában őszinte szívvel osztozunk. Érdekes a „széljárás”, hogy e szomorú hír hogyan jutott tudomásunkra. Az elhalt katolikus vallású leánya a Német Szövetségi Köztársaságban él, és a külföldi magyarok körében sokat olvasott Magyar Hírekben olvasta az okt. számban megjelent interjút, melyet e lap püspökünkkel közölt. Erre írta meg apja halálhírét, kérve, hogy arról unitárius szokás szerint a gyülekezetben és az Unitárius Életben emlekezzünk meg. Huszti János lelkész a jan. 14-i istentiszteleten emlekezett meg elhunyt egykori kedves hívőnkéről. Áldott legyen emléke, aki halás gyermekeket nevelt.

Bajor János főjegyző, debrecen-füzesgyarmati lelkész december hó folyamán istentiszteletet tartott és úrvacsorát osztott Debrecenben, Füzesgyarmaton, valamint a miskolci, és nyíregyházi szóránnyunkban.

A liturgia-reform kérdésével kapcsolatosan lapunk múlt számában közöltük dr. László Tibor állásfoglalását. Több telefonérdeklődésre utalással tudatjuk olvasóinkkal, hogy az alapigével kapcsolatos álláspontja a szerző egyéni véleményét képezi, ami nem fedi egyházunk hivatalos álláspontját.

Mitropolia banatului

A romániai ortodox egyház temesvári és karánsebesi metropolijója, valamint aradi püspöksége fenti címen jelenteti meg tudományos folyóiratát, kéthavonként. Az 1978-as számok közül az első nyolc már megérkezett. A dupla számok nyomdai terjedelme 15 nyomdai ív.

A szerkesztő bizottság élén Nicolae Corneanu metropolita áll, segítő-társa Vissarion aradi püspök. Számosan segítik Petru Dorobantu érseki tanácsos felelős szerkesztői munkásságát.

Ízelítőül bemutatjuk azokat a kérdéscsoportokat, melyek a szemle munkakörét meghatározzák.

- Tanítás az egyház igazságáról,
- az egyház és korunk problémái,
- tanulmányok,
- homiletikai és kateketikai útmutató,
- lelkipásztori és liturgiai problémák,
- képek az elődök életéből,
- okmánytár,
- a haza fejlődésének lépcsőfokai,
- egyházi krónika, stb.

A folyóirat munkatársai elsősorban az érsekség területén dolgozó professzorok és lelkészek.

Mint a témafelsorolásból is kiténik, a szorosán vett teológiai kérdéseken kívül egyháztörténeti és helytörténeti tanulmányokat is közöl a szemle. Az okmánytár az érsekség gazdag levéltárából közöl eddig nem publikált adatokat, dokumentumokat.

A folyóirat igényes kiállítása az érsekség nyomdáját dicséri.

Külföldi hírek

A Romániai Unitárius Egyház — értesülésünk szerint — 1979. februárjában Kolozsvárt főtanácsí ülést tart. Ennek tárgya, a szokásos jelentések megvitatásán túlmenően, a teljes tisztújítás, mely alól egyedül az életfogytiglan választott püspök személye a kivétel. Az eredményről korai lapzártá miatt csak jövő számunkban adhatunk tudósítást.

A legnagyobb New York-i unitárius gyülekezet, a Community Church, új lelkészt hívott el szolgálatra — a Harrington házaspár segítségével — Dianne E. Arakawa személyében. E fiatal leány Hawai szigetén született, bennszülött szülők gyermeke, több amerikai egyetem teológiai fakultásán szerzett lelkézi oklevelet. E gyülekezetnek, — mint arról már több alkalommal említett tettünk — sok nem amerikai születésű tagja is van.

Religion in Geschichte und Gegenwart c. jeles német egyházi többkötetes enciklopédikus művet küldte meg a HEKS svájci segélyszervezet egyházunk könyvtára részére. A legújabb 1957. évi harmadik kiadást így az érdeklődők a szerdai de. 10-13 közötti könyvtári órák alatt használhatják.

Kirchliche Blätter címen jelenik meg az erdélyi szász evangélikusok lapja, mely nagy gondot fordít a gyülekezetek életének az ismertetésére.

Az Evangile et Liberté c. franciaországi haladó protestáns folyóiratról adtunk ismertetést, lapunk múlt számában a Széljárás c. írásban. Említést tettünk egy olvasói levélről, egy idős orvos tisztá unitárius gondolatokat sugárzó megnyilatkozásáról. Most ehhez a gondolathoz csatlakozik és magát azonos nézetűnek vallja egy másik olvasó, André Amphoux is.

Bélyegsarok

Az Egyesült Nemzetek Szervezete New-York-i székházának kertjében minden év őszén megkondul a japán békeharang. A harangszó 1945-re emlékeztet, amikor hatályba lépett a világszervezet alapokmánya. A szerződő államok elhatározásukat deklarálták: megmentik a jövő nemzedékét a háború borzalmaitól és biztosítják, hogy „fegyveres erő kívánja, többé ne kerüljön sor.” Ötven tagállam képviselője hagyta jóvá a San Francisco-i operaházban a deklarációt. Az ENSZ ünneplés kinyilatkoztatása óta 133 háborút jegyzett fel a történelem! 25 millióan veszítették életüket a békekorszak három évtizede alatt. A hadikiadások csillagászati összegeket értek el: több mint 300 milliárd dollárt költ a világ arra, hogy felkészüljön az újabb összecsapásokra. Újabb és újabb fegyverfajták neveivel ismerkedik meg a világ. Az amerikai elnök nemrég engedélyezte, a neutronfegyver alkatrészeinek gyártását. Az új veszélyekkel, a ma már 150 országot tömörítő ENSZ-nek is szembe kell néznie.

Három évtizednek kellett eltelnie ahhoz, hogy Helsinkiben olyan dokumentum alá írják nevüket az európai országok, az Egyesült Államok és Kanada vezetői, amelyet a békés egymás mellett élés politikáját megtestesítő dokumentumnak érezhetünk. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezleten résztvevő államok elismerik, hogy az európai béke és biz-

tonság szorosan összefügg az egész világ békéjével és biztonságával és annak tudatában, hogy mindegyiküknek hozzá kell járulnia a nemzetközi béke és biztonság megszilárdításához és valamennyi nép alapvető jogainak, gazdasági és társadalmi haladásának és boldogulásának előmozdításához, elfogadták — többek között — a következőket:

A részt vevő államok a köztük felmerülő vitákat békés eszközökkel rendezik, oly módon, hogy ne veszélyeztessék a nemzetközi békét és biztonságot és az igazságosságot. ... A részt vevő államok tiszteletben tartják az emberi jogokat és az alapvető szabadságjogokat, beleértve a gondolat, a lelkiismeret, a vallás és meggyőződés szabadságát, amely mindenkit megillet, nemre, nyelvre és vallásra való tekintet nélkül.

Az értekezlet zárószakaszán Kádár János az MSZMP Központi Bizottsága első titkára is felszólalt és többek között a következőket mondta: „Mi annak a magyar népnek a küldötteiként veszünk részt ezen a történelmi jelentőségű tanácskozáson, amely államot alapítva 1100 éve él a Duna-Tisza táján. Európa közepén, így múltunk és jövőnk egyaránt az itt élő népek sorsához kötődik. Meggyőződésünk, hogy Európa minden népének legfőbb kívánsága a béke. Ha lehetséges, még fokozottabban így van ez a magyar nép esetében, amely évszázadokon át a hadak útjának kereszteződési pontján élt és mérhetetlen véradózatokat hozott, hogy fennmaradjon és megőrizze államát a fenyegető pusztulással szemben. Századunkban, az első világháború hiábavaló áldozatait után a vesztes Magyarország területe a korábbiak egyharmadára csökkent, a második világháborúban, urai bűnből a rossz oldalon vérezve, elvesztette felnőtt lakosságának 8 százalékát és az ország romhalmazzá vált.”

A béke megőrzését népünk nemzeti programjának tekinti. A békéért folyó küzdelem összekötő szál a párttagok és párton-

kívüliek, a különböző foglalkozású és világnézetű, vallásos és ateista emberek között. Népünk egysége a szocialista társadalom felépítésére, a béke megőrzésére irányuló szándékában. A közös munkából kiveszik részüket a magyarországi egyházak is, amelyek nemzetközi és hazai fórumokon elkötelezetten szállnak síkra a béke megőrzéséért. A béke ügye összefogó erő társadalmunkban.

A szocialista országok bélyegei a béke és a társadalmi haladás ügyének szolgálói és igen alkalmasak arra, hogy az emberek közötti kölcsönös megbecsülésen és egymás munkájának elismerésén alapuló kapcsolatokat létesítsen. Aki bélyeget gyűjt, megismerkedik hazája és a kül-

földi országok múltjával, kultúrájával, jelenlegi gazdasági és kulturális helyzetével. A bélyeggyűjtés demokratizmusa nem ismer előítéleteket és a nemzetközi együttműködést szolgálja. Bélyegeink képein, feliratain nyomon követhetjük hazánk fokozatos felemelkedését arról a mélypontról, ahová a fasizmus erői taszították. Ezekből a bélyegekből a legújabbkori magyar történelem ragyogó képeskönyve állítható össze, tudomására a nagyvilágnak és okulására az utókornak. A Magyar Posta több alkalommal is megemlékezett bélyegkiadással a béke-mozgalomról, olvasóinknak ezekből mutatunk be egy szép bélyeget.

Dr. Kiss József

Külföldi hírek

Az Oxfordban tanuló Szent-Iványi Ilona a karácsonyi vakációt idehaza töltötte szülei körében, és szép szolgálatot végzett karácsony másodnapján a Hőgyes u. templomunkban.

Prof. dr. Umberto Pagnotta párizsi professzor, az unitarizmus egyik olaszországi reprezentánsa, két érdekes könyvet ajánl: *dekozott könyvtárunknak*, mindkét munka Aldo Capitani szerző munkája. Köszönjük.

Az elmúlt évben nyugati országokban élő híveink közül sokan látogattak el Budapestent intenzív tevékenységükre. Köztük volt **Köszeghy László és felesége**, akik Illinois állam egyik városában Glenviewben élnek, és az ottani unitárius gyülekezetnek tagjai. Köszeghy Lászlóné, aki oklándi születésű **Demeter-leány**, ezúton is küldi üdvözlését szülőfalujába, ismerőseinek.

A zürichi Grossmünster — református templom — főkapujától balra 1978. november végén az ottani magyar protestáns gyülekezet hívei **Lemesi József** lelkész vezetésével emléktáblát helyeztek el a falon, mely megőröki azt, hogy a gályarabságból szabadult magyar protestáns hitvallók egy csoportja, szabadulásuk után 1676–77-ben Zürichben talált testvéri otthonra, hazájukba való visszatérésük előtt. Az emléktábla felavatásán a történelmi emlékeket többen idézték, köztük a Svájcban élő **dr. Zsindely Endre** professzor is.

Dr. Gál Miklósnak, a Romániai Unitárius Egyház egykori főgondnokának dédunokáját keresztelték meg a tordai templomban nemrégiben. Immár a negyedik nemzedék kapta a Gál Miklós nevet. **Fazekas Ferenc** lelkész végezte a szertartást.

Ritterné Gvidó Juliska, a dicsőszentmártoni unitárius iskola egykori jeles tanítónője nemrégiben csendesen elpihent. Emlékét szeretettel megőrizzük: fiának, **Adorjani Károly** szőkefalvi lelkésznek és az egész családnak igaz részvényt nyilvánításunkat küldjük.

Az angliai unitárius The Inquirer időnként szociális kérdéseket ismertető mellékletet ad ki. Az oldalszámtöbbség fedezéséről a George Cox vezetésével működő szociális osztály gondoskodik. Itt olvastuk többek között **Stanley Kennett** ny. egyetemi professzor érdekes cikkét „Energiaink jövője” címen.

MEGHÍVÓ

A Magyarországi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa és a Budapesti Unitárius Egyházközség Presbitériuma szeretettel meghívja híveinket a

Hőgyes Endre utcai templomunk felszentelésének 50-ik évfordulója alkalmából

február 18-án, vasárnap du.

6 órakor,

a Budapest IX., Hőgyes Endre u. 3. sz. alatti templomunkban tartandó ünnepségre.

Halottaink

Dr. Páthy Miklós 67 éves ny. főkönyvelő, jan. 1-én váratlanul elhunyt. Dél előtt még résztvevett egyházunk újévi szokásos fogadásán. Néhány éve csatlakozott egyházunkhoz, és megismerve tanításainkat hűséges tagja maradt haláláig. Emlékezetét megőrizzük.

Bencze László ny. vezérigazgató-helyettes, 63 éves korában hosszú és türelemmel viselt szenvedés után jan. 7-én elhalt. Szorgalmával és tudásával emelkedett vezető állásba. Családja gyászában együttérzéssel osztozunk.

Füzesgyarmaton elhunyt a gyülekezet szeretett tagja **ö. Csák Ferencné, Eszter** néni 82 éves korában. Lapunk hűséges olvasója volt. 1902-től, a gyülekezet megalkadásától kezdve tagja füzesgyarmati egyházközségünknek. **Bajor János** temette nagy részvét mellett. Emlékezetét megőrizzük.

Ö. Barabás Béláné, Major Erzsébet, egykori szentivánlaborfalvi lelkészünk özvegye, 78 éves korában elhunyt. Sokan ismerték, így sokan is gyászolják elhunytát.

Lapunk 5. száma óta a budapesti egyházközségben a következő híveinktől búcsúztunk:

Dr. Dénes Istvánné, megh. 1978. szept. 11-én, 84 éves korában; **Egyed Balázs**, szept. 29-én, 71 éves; **László András**, okt. 3-án, 69 éves; **Varga Andrásné**, okt. 9-én, 39 éves; **Nagy Ferencné Miklós Julianna**, okt. 10-én, 84 éves; **dr. Pap Adám**, okt. 13-án, 78 éves; **dr. Gábor Németh Andrásné**, okt. 27-én, 46 éves; **Kőhalmi Krisztina**, nov. 10-én, 22 éves; **Fülöp Béla**, nov. 11-én, 89 éves; **Csegezi Andor**, nov. 22-én, 70 éves; **Gmehling Róbertné**, nov. 25-én, 81 éves; **Kis M. Ernő**, nov. 25-én, 68 éves; **Erdődy Károly**, nov. 29-én, 80 éves; **Aradi Ferenc**, dec. 9-én, 67 éves; **Nagy Jánosné**, dec. 16-án, 73 éves; **Szabó Márta**, dec. 20-án, 85 éves korában.

...ha élünk, az Úrnak élünk: ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Azért akár éljünk, akár haljunk, az Úr éi vagyunk.” Pál. Rom. 14.8.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos

a Magyarországi Unitárius Egyház Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Ferencz József

V., Nagy Ignác u. 4. Budapest, 1053

Táv.: 113-094.

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI 1900 Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI

215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámára.

Evi előfizetési díj 48,- forint

Külföldre évi 80,- forint

INDEX: 25.842

79.2714/2-01 — Zrínyi Nyomda, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre vezérig.

HU ISSN 0133-1272